

DOI: 10.31617/3.2024(132)08
УДК 338.242:342.9.07(477)

ПИЛИП Вікторія,
к. ю. н., доцент кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
Ужгородського національного університету
пл. Народна, 3, м. Ужгород, 88000, Україна
ORCID: 0000-0001-6483-0749
viktoriia.pylyp@uzhnu.edu.ua

PYLYP Victoria,
PhD (Law), Associate Professor of Department
of Administrative, Financial and Information Law
Uzhhorod National University
3, Narodna Square, Uzhhorod, 88000, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6483-0749
viktoriia.pylyp@uzhnu.edu.ua

ВЗАЄМОДІЯ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ З ІНСТИТУТАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У сучасних умовах у державному розвитку України неабияке значення відіграють інститути громадянського суспільства. Наразі проактивні громадяни використовують усі допустимі законом засоби задля відновлення порушеного безпечного середовища, відсічі збройної агресії. Не менш важливою є їхня роль у забезпеченні економічної безпеки держави. Адже, як визначено Основним Законом України, економічна безпека є одним з важливих пріоритетних напрямів діяльності держави та справою всього українського народу. Однією з найсуттєвіших загроз для економічної безпеки держави є злочинність економічної спрямованості. Вагому роль у протидії їй відіграє Бюро економічної безпеки України, у взаємодію з яким вступають також інститути громадянського суспільства. Неодноразово в юридичній літературі висвітлювалися можливості взаємодії правоохоронних органів з інститутами громадянського суспільства, однак поза увагою залишилися форми їх взаємодії з Бюро економічної безпеки України. Відсутність комплексних досліджень зумовила обрання метою статті визначення адміністративно-правових форм взаємодії Бюро економічної безпеки України та інститутів громадянського суспільства. Досягненню означеної мети сприяло використання таких методів дослідження: аналіз і синтез, системно-структурний, системного аналізу. Проведено аналіз нормативно-правових актів, що врегульовують порядок діяльності цього Бюро та Ради громадського контролю, створеної при ньому. З'ясовано, що взаємодія інститутів громадянського суспільства та Бюро здійснюється у таких формах: участь інститутів громадянського суспільства у нормотворчій діяльності; залучення представників інститутів громадянського суспільства до участі в правоохоронній діяльності; участь у формуванні кадрового потенціалу, у тому числі у здійсненні громадського контролю за дотриманням вимог конкурсного відбору.

INTERACTION OF THE ECONOMIC SECURITY BUREAU OF UKRAINE WITH INSTITUTIONS OF CIVIL SOCIETY

In modern conditions, civil society institutions play a significant role in the state development of Ukraine. Currently, proactive citizens are using all legally permissible means to restore the disturbed security environment and repel the armed aggression. Their role in ensuring the economic security of the state is no less important. After all, as determined by the Basic Law of Ukraine, economic security is one of the main priority areas of the state's activity and the cause of the entire Ukrainian people. One of the most significant threats to the economic security of the state is crime of an economic nature. An important role in countering it is played by the Economic Security Bureau of Ukraine, with which civil society institutions also enter into interaction. Legal literature has repeatedly highlighted the possibilities of interaction between law enforcement agencies and institutions of civil society, but the forms of their interaction with the Economic Security Bureau of Ukraine have been overlooked. The lack of comprehensive research led to the selection of the goal of the article to determine the administrative and legal forms of interaction between the Economic Security Bureau of Ukraine and civil society institutions. The achievement of the specified goal was facilitated by the use of the following research methods: analysis and synthesis, system-structural, system analysis. The analysis of normative legal acts regulating the procedure of the activity of this Bureau and the Council of Public Control, established under it, was carried out. It was found that the interaction of civil society institutions and the Bureau is carried out in the following forms: the participation of civil society institutions in rule-making activities; involving representatives of civil society institutions to participate in law enforcement activities; participation in the formation of personnel potential, including in the implementation of public control over compliance with the requirements of competitive selection.

Copyright © 2024, Автор(и). Це стаття відкритого доступу, яка розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License 4.0 (CC-BY) Міжнародна ліцензія, (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Ключові слова: громадянське суспільство, економічна безпека, правоохоронний орган, взаємодія, форма, Бюро економічної безпеки.

Keywords: civil society, economic security, law enforcement agency, interaction, form, Economic Security Bureau of Ukraine.

JEL Classification: K10, K14, K19, K39, K49.

Вступ

Громадянське суспільство відіграє вагомую роль у забезпеченні його життєдіяльності та в управлінні державними справами у демократичній, правовій і соціальній державі. Здебільшого до такої діяльності залучені його формалізовані структури, членами яких, як правило, є соціально активні громадяни, наділені високим рівнем правової культури та правової свідомості. Саме такі особи, усвідомлюючи значення своїх дій, вагомість активної громадянської позиції у соціумі та в управлінні державними справами, користуючись передбаченими законом засобами, застосовуючи відповідні методи та реалізуючи певні заходи, безпосередньо формують і визначають той шлях, яким піде держава, а отже, яким буде її майбутнє.

Український народ як єдине джерело влади реалізує її через державні органи й органи місцевого самоврядування. Протягом трьох останніх десятиліть цілеспрямованим стратегічним курсом розвитку нашої держави, який визначає й спрямованість державної політики, є сприяння формуванню та гармонійному розвитку громадянського суспільства. Це завдання гостро актуалізувалося після закріплення на конституційному рівні європейського та євроатлантичного курсу України, а також в умовах збройного вторгнення країни-агресора на суверенну територію нашої держави. Як зауважують учені, вибудована за роки незалежності система забезпечення національної та економічної безпеки України (уособлена органами державної влади) показала свою неготовність до нейтралізації реальних загроз національним інтересам під час збройного конфлікту в Україні (*Nikitin, Vdovychenko, & Beschastnyu*, 2022, с. 115). Це призвело до того, що український народ опинився в умовах, за яких кожна особа, усвідомлюючи необхідність протистояння супротивнику, зобов'язана ще й скеровувати свої зусилля на захист національних інтересів і безпеки, відновлення безпекового середовища у межах країни тощо.

В умовах повоєнної відбудови очевидно актуалізується завдання забезпечення соціально-економічного розвитку, що містить проблематику економічної безпеки держави. Рівень тінізації української економіки є ключовою загрозою економічній безпеці країни. Автори використали когнітивний підхід до моделювання впливу деструктивних факторів на економічну безпеку країни. Основними загрозами для економічної безпеки України є: повільні темпи антикорупційної та судової реформи, значне податкове навантаження (зокрема надмірний регуляторний та податковий тиск на корпоративний сектор) і неефективне податкове адміністрування, офшоризація економіки країни (*Hubarieva, Chmutova & Maksimova*, 2016, с. 25). Вважаємо необхідним зазначений

перелік доповнити ще й злочинністю економічної спрямованості, яка постійно розширює свої масштаби та вдосконалює способи вчинення, виробляє методи протидії правоохоронним органам тощо.

Здійснення ефективної протидії економічній злочинності є складовою правоохоронної діяльності, а остання своєю чергою належить до основних функцій держави. Адже, як слушно зазначає Д. Грицишен, "Держава є інститутом стримування економічної злочинності, тому що переслідує економічні інтереси, що лягають у площину забезпечення національної безпеки. Роль держави полягає у формуванні соціальних, політичних, правових, економічних та інформаційних механізмів як у частині осмислення дисциплінованості населення та налагодження системи взаємоузгодження економічних інтересів різних суспільних груп, так і в частині формування дієвого механізму запобігання та протидії економічній злочинності як загрози національній безпеці. Наслідки економічної для національної безпеки є настільки вагомими, що їх можна визначати як детермінанти дієвості економічної системи держави та можливості її існування в майбутньому. Економічна злочинність як загроза національній економічній безпеці характерна різним економічним та політичним системам" (Грицишен, 2021, с. 2). На виконання визначених завдань, зокрема щодо формування дієвого механізму запобігання та протидії економічній злочинності, вже відносно давно владою розпочато реформу правоохоронних органів і системи кримінальної юстиції України. Одним з результатів цієї реформи можна вважати створення Бюро економічної безпеки України (далі – Бюро).

Створення Бюро шляхом прийняття профільного закону, як свого часу зауважили вчені, дозволило значною мірою уніфікувати розслідування кримінальних правопорушень у сфері економічної діяльності, зокрема: акумулювати інформацію щодо кримінальних правопорушень у сфері економіки в одному правоохоронному органі; обмежити можливий корупційний вплив на бізнес; забезпечити комплексний підхід в опрацюванні всього спектра злочинів, що вчиняються у сфері економіки (не обмежуючись лише податковими злочинами); налагодити взаємодію з Радою бізнес-омбудсмена, що відповідає загальноприйнятій практиці країн Європейського Союзу та вимогам МВФ (Аркуша, Стародубов, Стоянов, Торбас, & Шилін, 2020, с. 174–175).

Під час створення Бюро законодавець одразу ж створив і закріпив правові механізми здійснення громадського контролю за його діяльністю, визначив гарантії участі представників суспільства у професійній діяльності останнього. Тому небезпідставним є твердження про те, що громадськість відіграє вагомий роль у забезпеченні економічної безпеки. У ст. 17 Конституції України (1996) проголошено, що ця діяльність є найважливішою функцією держави, справою всього українського народу. Тобто хоча виконання цього завдання і

покладається на державні органи, наділені відповідними владними повноваженнями, водночас чинним законодавством гарантовано можливості участі в цих процесах представників суспільства.

Проблематика щодо визначення ролі інститутів громадянського суспільства у реалізації економічної функції держави вже неодноразово ставала предметом вивчення багатьох вітчизняних і закордонних учених. Серед останніх досліджень, які мають комплексний характер і присвячені окресленій проблематиці, вважаємо необхідним зазначити напрацювання Мельника (2016), Бригінця (2017), Чумаченка (2017), Ковальчук (2018), Кобзевої (2018), Рєзніка (2019), Балабаниць, Гапонюк, Горбашевської (2020) та ін.

Окремі аспекти правового статусу Бюро економічної безпеки України знаходять своє висвітлення у працях Аркуші, Стародубова, Стоянова, Торбаса, Шиліна (2020), Стеблянка (2021), Кареліна (2021), Пузирної (2021) та ін. Разом з тим, поза увагою вчених залишаються проблеми визначення сутності й особливостей адміністративно-правових засад взаємодії інститутів громадянського суспільства та Бюро економічної безпеки України, інших елементів механізму їх взаємодії, що засвідчує потребу дослідження цих проблемних запитань. Тим паче, що економічна безпека держави є ваговою складовою національної безпеки, у формуванні та підтриманні якої наразі виникає вагома кількість проблемних і дискусійних запитань.

Відтак метою статті стало визначення адміністративно-правових форм взаємодії Бюро економічної безпеки України та інститутів громадянського суспільства. Задля досягнення означеної мети використано такі методи дослідження: аналіз і синтез, системно-структурний і метод системного аналізу.

Дослідження зазначеної мети можливе шляхом вирішення таких завдань: визначити місце та роль формалізованих структур громадянського суспільства у забезпеченні економічної безпеки держави; з'ясувати правові засади взаємодії інститутів громадянського суспільства та Бюро на підставі аналізу положень відповідних нормативно-правових актів, що врегульовують діяльність останнього й окремих структур громадянського суспільства, а також теоретичних напрацювань учених у межах окресленої проблематики; визначити й узагальнити адміністративно-правові форми взаємодії інститутів громадянського суспільства та Бюро. Розв'язання цих завдань сприятиме розробці відповідних теоретичних положень у межах досліджуваної проблематики, упровадження у практичну діяльність яких надалі може сприяти вдосконаленню відповідної практичної діяльності в цьому аспекті.

Задля досягнення окресленої мети і вирішення зазначених завдань дослідження в основній частині статті розглянуто й обґрунтовано важливість забезпечення економічної безпеки як однієї зі складових національної безпеки України. Визначено роль Бюро економічної безпеки України як уповноваженого суб'єкта на протидію правопорушенням, що посягають на економіку держави, охарактеризовано

окремі складові його статусу. На підставі текстуального аналізу законодавчих положень, що врегульовують діяльність Бюро, а також підзаконних нормативно-правових актів визначено особливості взаємодії з останнім інститутів громадянського суспільства, зокрема через Раду громадського контролю, утворену при ньому. З огляду на це, а також на загальновизнані у теорії адміністративно-правової науки форм взаємодії, окреслено особливості реалізації останніх, охарактеризовано інші елементи механізму взаємодії інститутів громадянського суспільства та Бюро.

1. Забезпечення економічної безпеки держави як одне з ключових завдань діяльності Бюро економічної безпеки України

Важливою складовою національної безпеки є безпека у секторі економіки. Під економічною безпекою держави (ЕБД) у юридичній літературі запропоновано розуміти "такий стан національної економіки, який гарантує захищеність і забезпечує стійкість національної економіки стосовно до можливих, а також наявних (дійсних) внутрішніх і зовнішніх загроз, характеризується високою мірою стабільності та міцності всіх елементів національної економічної системи, а також її здатністю до збереження вже досягнутого рівня життя, самовідтворення й постійного розвитку з метою якомога повнішого та збалансованішого задоволення потреб власного населення та забезпечення конкурентоспроможності національної економіки на рівні світової системи господарювання" (Мельник, 2016).

З огляду на зазначене адміністративно-правовий механізм забезпечення ЕБД визначають як взаємопов'язану систему правових засобів здійснення державного управління економічною сферою держави, що своєю чергою спрямовані на врегулювання суспільних відносин, що виникають через забезпечення ЕБД, здійснення яких покладено на уповноважені державні органи. До елементів складу цих відносин відносять: норми права, нормативні акти, юридичні факти й акти застосування права, правовідносини, акти реалізації прав і обов'язків, суб'єктів та об'єктів впливу, принципи й інструменти, методи регулювання, діяльність, спрямовану на забезпечення економічної безпеки та процедури її реалізації, а також техніки і технології управління, відповідне забезпечення (Мельник, 2016).

Варто зазначити, що поряд з поняттям економічної безпеки (ЕБ) учені виокремлюють поняття "економічна безпека держави", "фінансово-економічна безпека" та ін. Такий плюралізм термінологічного апарату зумовлений тією обставиною, що ці категорії є предметом вивчення багатьох галузей науки, зокрема право, економіка, економічна теорія, державне управління тощо. Водночас у теорії адміністративно-правової науки зустрічаються пропозиції щодо об'єднання термінів "економічна безпека" та "фінансова безпека", адже під першим розуміють складову національної безпеки, а під другим – невіддільний елемент економічної

безпеки (Резнік, 2019, с. 420). На нашу думку, така позиція не є досить однозначною, адже терміни "економічна безпека" та "фінансова безпека" не є тотожними, причому другий є похідним від першого.

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня ЕБ України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 (2013), економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі та характеризує здатність національної економіки до сталого й збалансованого зростання. При цьому, як визначено зазначеними рекомендаціями, складовими ЕБ є: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпеки. Отже, поняття "економічна безпека" є більш широким і має з-поміж іншого ще й фінансову безпеку.

Забезпечення ЕБ – це прерогатива держави, що наділяє свої інститути відповідними повноваженнями. Одним з органів, який відрізняється відповідним рівнем професійної компетентності у цьому напрямі, є Бюро економічної безпеки України, повноваження якого прописані у Законі України №1150-IX (2021).

Чинним законодавством визначено, що діяльність Бюро спрямована на ефективну протидію правопорушенням, предметом посягання яких є економіка держави. На офіційному сайті цього органу також вказано, що стратегічною метою його діяльності є захист бізнесу через убезпечення, у межах компетенції, легальних доходів, зокрема сплати податків та українських й іноземних інвестицій, зокрема шляхом належного захисту інтелектуальної власності та протидії рейдерству. На підставі цього до операційних цілей віднесено: захист публічних фінансів держави, детінізація національної економіки; покращення бізнес-клімату країни; створення розвитку та захист легального бізнесу; впровадження внутрішньодержавних (міжвідомчих) та міжнародних алгоритмів взаємодії для забезпечення економічної безпеки держави; інтеграція в європейський економічний простір (Закон України "Про Бюро економічної безпеки України", 2021).

Надаючи оцінку межах і специфіці правового статусу Бюро, варто зазначити, що у країнах Європи таким же чином визначаються повноваження та завдання спеціалізованих органів, створених з метою забезпечення ЕБД. Наприклад, співробітники Фінансової гвардії Італії також мають право проводити слідчі дії, отримувати та витребувати інформацію, необхідну для виконання покладених на них завдань та вчиняти інші передбачені законом дії з метою ефективної протидії правопорушенням економічної спрямованості (*Dibenedetto*, 2019, с. 159–164). Отже, підхід вітчизняного законодавця у цьому аспекті є досить виваженим.

Принципами діяльності Бюро є: відкритість і прозорість його діяльності для суспільства та громадського контролю, підзвітність і підконтрольність визначеним законом державним органам, здійснення взаємодії з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями (Закон України "Про Бюро економічної безпеки України", 2021).

Функціями Бюро є:

- правоохоронна, що полягає у виявленні та розкритті конкретних фінансових злочинів співробітниками Бюро;
- аналітична, що передбачає виявлення тіньових схем та інших загроз економіці тощо;
- економічна, що полягає у вжитті заходів, спрямованих на захист приватної власності, підтримку правопорядку і забезпечення національної безпеки, спрямування податків на чітко визначені цілі, наданні публічних послуг у фінансовому секторі, регулюванні суспільно-економічних галузей суспільного життя, у макроекономічному управлінні, забезпеченні фіскальної та монетарної політики задля контролю ділового циклу (Піхоцька, 2021, с. 121–122).

Отже, підтримка та забезпечення належного рівня ЕБД шляхом протидії злочинності економічної спрямованості, виявлення й усунення чинників, що негативно позначаються на згаданій складовій національної безпеки, є основними завданнями Бюро.

2. Місце та роль інститутів громадянського суспільства у взаємодії з Бюро

Про потребу залучення представників суспільства та формалізованих структур громадянського суспільства до сфери державного управління, у тому числі щодо забезпечення економічної безпеки держави неодноразово наголошувалося в юридичній літературі (Чумаченко, 2017; Резнік, 2019, с. 54; Балабаниць, Гапонюк, & Горбашевська, 2020). Адже правова демократична держава гарантує можливість участі таких суб'єктів у цьому напрямі діяльності. Визначаючись з засадами, якими керуються та якими врегульована діяльність формалізованих структур громадянського суспільства у контексті забезпечення ЕБД, варто наголосити, що здебільшого протягом усього історичного періоду формування сучасних формалізованих структур громадянського суспільства (зокрема від моменту проголошення незалежності України та до теперішнього часу) вони представлені громадськими організаціями. Так, до 1991 р. зареєстровано 324 громадські організації, після прийняття Конституції України – 3 548. Протягом 2016–2020 рр. помітно зросла кількість юридичних осіб. Так, за організаційно-правовими формами вони збільшувалися таким чином: "громадські організації – на 22 149 (з 70 321 станом на 1 січня 2016 р. до 92 470 станом на 1 січня 2021 р.), громадські спілки – на 1 122 (з 753 до 1 875 відповідно), благодійні

організації – на 4 428 (з 15 384 до 19 812 відповідно), релігійні організації – на 3 390 (з 23 261 до 26 651 відповідно), творчі спілки (інші професійні організації) – на 38 (з 279 до 317 відповідно), професійні спілки та їх об'єднання – на 2 392 (з 26 321 до 28 713 відповідно), органи самоорганізації населення – на 234 (з 1 415 до 1 649 відповідно)" (Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 рр., 2021).

За даними Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2022 р. в Україні зареєстровано вже 96 543 громадські організації, 2 071 асоціації громадських об'єднань, 26 915 релігійних організацій, 28 792 професійні спілки, 318 творчих спілок, 20 498 благодійних організацій і 1 730 органів самоорганізації населення. З огляду з викладеного, вважаємо, що у визначенні засад взаємодії інститутів громадянського суспільства за основу треба брати саме правовий статус громадських об'єднань, зокрема *громадські організації*.

Законом України "Про громадські об'єднання" (2012) визначено, що під останніми слід розуміти добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права, що утворені для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів. Ним же закріплено, що за організаційно-правовою формою громадське об'єднання утворюється як громадська організація чи громадська спілка, а об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи, є громадською організацією.

Задля досягнення мети своєї діяльності громадське об'єднання наділене відповідними правами. У контексті нашого дослідження варто зазначити їхні повноваження:

- право на звернення з пропозиціями (зауваженнями), заявами (клопотаннями), скаргами до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб;
- право на отримання публічної інформації, що перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації;
- право на участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів, що стосуються сфери діяльності громадського об'єднання та важливих запитань державного і суспільного життя та які видаються органами державної влади, органами влади АР Крим, органами місцевого самоврядування.

Урегульовано законодавцем окремі аспекти взаємодії громадських об'єднань, зокрема й громадських організацій. Так, ст. 22 Закону України "Про громадські об'єднання" (2012) закріплено принципи щодо невторчання у діяльність одне одного взаємодіючих сторін. Водночас за державними органами й органами місцевого самоврядування закріплено також право на залучення громадських об'єднань до процесу формування й реалізації державної політики, вирішення

питань місцевого значення, зокрема шляхом проведення консультацій з громадськими об'єднаннями стосовно важливих питань державного і суспільного життя, розроблення відповідних проєктів нормативно-правових актів, утворення консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів при органах державної влади, органах влади АР Крим, органах місцевого самоврядування, в роботі яких беруть участь представники громадських об'єднань. Отже, можна стверджувати про консультативно-дорадчий характер роботи громадських об'єднань у діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень, зокрема в аспектах формування і реалізації державної політики, вирішення запитань місцевого значення.

Щодо напрямів діяльності громадських об'єднань чи окремих представників громадськості в частині забезпечення ЕБ у взаємодії з Бюро, варто зазначити, що задля реалізації та дотримання принципів діяльності останнього законодавцем розроблено та втілено у правових нормах відповідні правові гарантії такої взаємодії. Досить суттєвою є роль представників громадськості у роботі конкурсної комісії, здійсненні громадського контролю тощо.

Принципи відкритості та прозорості діяльності Бюро втілені у положеннях, якими за представниками міжнародних організацій, медіа і журналістів закріплюється право бути присутніми на засіданнях конкурсної комісії, а також трансляції цих засідань у режимі реального часу на офіційному вебсайті Кабінету Міністрів України, їхнє право на членство у конкурсних комісіях різних рівнів.

Так, положеннями Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" (2021) визначено, що Верховною Радою України може бути подано одну кандидатуру до складу конкурсної комісії щодо обрання Директора Бюро економічної безпеки України, яким зокрема може бути представник громадських об'єднань, професійних спілок та їх об'єднань, асоціацій, організацій роботодавців та їх об'єднань, недержавні медіа, які зареєстровані у встановленому порядку та пройшли обговорення на спеціальному відкритому засіданні комітету Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання системи оподаткування, або комітету Верховної Ради України, предметом відання якого є питання організації та діяльності правоохоронних органів, оперативно-розшукової діяльності. Це положення засвідчує вагомість участі представників громадськості у здійсненні контролю за діяльністю конкурсної комісії, добору кадрів цього органу.

Також профільним Законом закріплено можливість утворення Ради громадського контролю (далі – Рада) у складі 15 осіб при Бюро, формування якої здійснюється на засадах відкритого та прозорого конкурсу, шляхом рейтингового інтернет-голосування громадян України. Метою діяльності цієї Ради є забезпечення прозорості та суспільного контролю за діяльністю Бюро, сприяння налагодженню його ефективної взаємодії з інститутами громадянського суспільства з питань, що входять до меж їхньої професійної компетентності, а також задля

сприяння врахуванню думки громадськості під час виконання покладених на Бюро завдань. При цьому важливо брати до уваги, що Порядком формування Ради громадського контролю при Бюро економічної безпеки України закріплено досить чіткий перелік обмежень щодо осіб, які входять до її складу (Порядок формування Ради громадського контролю при Бюро економічної безпеки, 2021). Ураховуючи вагомість участі останніх та з метою визначення безпосередніх форм їхньої взаємодії з Бюро, вважаємо необхідним здійснити текстуальний аналіз положень нормативно-правових актів і теоретичних напрацювань вчених у контексті окресленої проблематики.

3. Бюро економічної безпеки України й інститути громадянського суспільства: форми взаємодії

Взаємодія органів державної влади й інститутів громадянського суспільства має відбуватися у відповідних формах. Категорія "форма" у теорії адміністративного права вживається для позначення зовнішнього вираження діяльності, меж конкретних управлінських дій, що здійснюються безпосередньо суб'єктами управління як зовнішній практичний вияв державно-управлінської діяльності (Галунько, Діхтієвський, Кузьменко, & Стеценко, 2018).

Під адміністративно-правовими формами діяльності правоохоронних органів України, що уповноважені на забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, у юридичній літературі запропоновано розуміти сукупність зовнішньовиражених дій чи рішень співробітників правоохоронних органів України, учинених чи прийнятих ними в межах національного законодавства з метою сприяння ефективному виконанню покладених на них Законом завдань щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки держави (Резнік, 2019, с. 30).

З огляду на зазначене варто констатувати, що форму діяльності здебільшого розуміють як атрибут відносин, яким притаманний управлінський характер. У контексті діяльності інститутів громадянського суспільства, їхньої взаємодії з правоохоронними органами, зокрема Бюро, доцільніше виокремлювати форми взаємодії інститутів громадянського суспільства й органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо.

У теорії адміністративно-правової науки виокремлюють правові та неправові форми взаємодії інститутів громадянського суспільства з інститутами держави. Нашу увагу привертають саме правові, тобто які визначено та закріплено на законодавчому рівні, адже реалізація таких форм беззаперечно має законний характер.

У юридичній літературі розроблено різні підходи до визначення адміністративно-правових форм взаємодії правоохоронних органів та інститутів громадянського суспільства. Наприклад, Семьоркіна (2006) відносить до них участь інститутів громадянського суспільства у нормотворчій діяльності держави шляхом залучення їх представників до

розроблення й обговорення проєктів нормативно-правових актів; залучення представників інститутів громадянського суспільства до здійснення правозастосовної діяльності держави шляхом наділення останніх додатковими повноваженнями; участь у правоохоронній діяльності держави, що полягає у таких повноваженнях: право складати протоколи про адміністративні правопорушення; участь інститутів громадянського суспільства у діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення охорони громадського порядку; реалізації права вживати спільно з працівниками поліції заходів щодо припинення адміністративних правопорушень і злочинів; участі вказаних інститутів спільно з органами Державної прикордонної служби України в охороні державного кордону. Подібні форми, що й О.Семьоркіна, також виокремлюють інші вітчизняні вчені (Матійчук, 2016; Мельник, 2019).

З метою визначення правових форм, у яких може відбуватися взаємодія інститутів громадянського суспільства та Бюро, варто звернутися до Положення про Раду громадського контролю при Бюро економічної безпеки (2021). Саме її можна вважати тією адміністративною організацією, призначенням якої є не тільки здійснення громадського контролю, але й налагодження ефективної взаємодії громадських об'єднань і Бюро, а також з іншими інститутами громадянського суспільства щодо питань, пов'язаних з його діяльністю, сприяння врахуванню громадської думки під час виконання завдань, покладених на Бюро тощо.

На виконання таких завдань Раду наділено сукупністю відповідних повноважень, серед яких: заслуховування інформації про діяльність, здійснення планів і завдань Бюро; розгляд звітів Бюро і надання висновків щодо них; підготовка та подання Бюро пропозицій щодо організації та проведення консультацій з громадськістю, взяття участі у таких консультаціях; сприяння громадському обговоренню проєктів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності Бюро; проведення громадського моніторингу щодо врахування Бюро пропозицій і зауважень громадськості з приводу його діяльності, забезпечення ним прозорості та відкритості своєї діяльності, дотримання прав і свобод людини і громадянина, принципу гендерної рівності, доступу до публічної інформації, що перебуває в його володінні, а також дотримання нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції; організація публічних заходів для обговорення актуальних питань розвитку та діяльності, заходів з правової освіти населення; збір, узагальнення та подання Бюро інформації стосовно пропозицій інститутів громадянського суспільства щодо необхідності вирішення питань, пов'язаних з його діяльністю; обрання зі свого складу не більше ніж трьох представників, які входять до складу конкурсних комісій Бюро (крім комісій, що проводять конкурси на посади, відомості про які становлять державну таємницю), з дотриманням принципу представництва жінок і чоловіків; обрання з-поміж членів Ради громадського контролю трьох представників до складу

дисциплінарної комісії Бюро та внесення Директорові Бюро подання про включення таких осіб до складу дисциплінарної комісії з дотриманням принципу представництва жінок і чоловіків; інформування громадськості про свою діяльність, прийняття рішення та стан їх виконання шляхом оприлюднення відповідної інформації на офіційному вебсайті Бюро в рубриці "Рада громадського контролю"; підготовка й оприлюднення щорічних звітів про свою діяльність (Положення про Раду громадського контролю при Бюро економічної безпеки, 2021).

З огляду на зазначене можемо визначити, що до правових форм взаємодії інститутів громадянського суспільства та Бюро належать участь у нормотворчій і правоохоронній діяльності, що досягається шляхом заслуховування інформації про його діяльність, виконання ним відповідних планів і завдань, інформування про стан та порядок діяльності. Ці форми знаходять своє закріплення у положеннях, що гарантують правомочність Ради розглядати звіти Бюро та надавати висновки щодо них.

Безпосередній вияв такої форми взаємодії як участь у нормотворчій діяльності досягається завдяки повноваженням Бюро готувати та подавати пропозиції щодо організації та проведення консультацій з громадськістю, брати участь у таких консультаціях, сприяти громадському обговоренню проєктів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності Бюро, проводити громадський моніторинг щодо врахування Бюро пропозицій і зауважень громадськості щодо його діяльності, забезпечення ним прозорості та відкритості своєї діяльності, дотримання прав і свобод людини і громадянина, принципу гендерної рівності, доступу до публічної інформації, яка перебуває в його володінні, а також дотримання нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції, право на організацію публічних заходів для обговорення актуальних питань розвитку і діяльності Бюро, заходів з правової освіти населення, право збирати, узагальнювати та подавати Бюро інформацію стосовно пропозицій інститутів громадянського суспільства щодо необхідності вирішення питань, пов'язаних з діяльністю Бюро економічної безпеки, інформувати громадськість про свою діяльність, прийнятті рішення та стан їх виконання шляхом оприлюднення відповідної інформації на офіційному вебсайті Бюро тощо (Положення про Раду громадського контролю при Бюро економічної безпеки, 2021).

Разом з тим, варто зазначити, що до повноважень Ради належить також право обирати зі свого складу не більше ніж трьох представників, які входитимуть до складу конкурсних комісій Бюро (крім комісій, що проводять конкурси на посади, відомості про які становлять державну таємницю), з дотриманням принципу представництва жінок і чоловіків, а також обирати з-поміж членів Ради громадського контролю трьох представників до складу дисциплінарної комісії Бюро економічної

безпеки та вносити Директорові Бюро економічної безпеки подання про включення таких осіб до складу дисциплінарної комісії з дотриманням принципу представництва жінок і чоловіків (Положення про Раду громадського контролю при Бюро економічної безпеки, 2021).

Отже, фактично Рада бере участь ще й у відборі компетентних кадрів, які надалі обійматимуть відповідні посади в Бюро та здійснюватимуть правоохоронну діяльність у напрямі протидії злочинності економічної спрямованості. Наведені повноваження свідчать про можливість виділення ще однієї форми взаємодії, яка полягає в активній участі у формуванні кадрового потенціалу, а також у здійсненні громадського контролю за дотриманням вимог конкурсного відбору.

Висновки

Економічна безпека – один з основних пріоритетних напрямів діяльності держави та громадянського суспільства. Забезпечення належного безпекового рівня в секторі економічної діяльності є гарантією створення належних умов життя населення, яке, своєю чергою, також зобов'язане займати активну громадянську позицію у її забезпеченні та вживати відповідні заходи, передбачені законом.

Основною загрозою, що негативно позначається на стані ЕБД, є злочинність відповідної спрямованості, протидіяти якій зобов'язані всі суб'єкти сектору оборони та безпеки, а достатньо ґрунтовними повноваженнями серед них наділене Бюро економічної безпеки України. Задля забезпечення здійснення контролю за діяльністю згаданого Бюро при ньому створюється відповідна Рада, повноваження якої визначено у Положенні про неї. Виходячи з нього, доцільно зауважити, що Рада громадського контролю при Бюро економічної безпеки України є тим адміністративним органом, який має забезпечити можливість участі громадськості та інститутів громадянського суспільства у діяльності Бюро економічної безпеки України.

З погляду сукупності та змісту законодавчих положень, можна констатувати, що взаємодія інститутів громадянського суспільства та Бюро економічної безпеки України здійснюється у таких правових формах: участь інститутів громадянського суспільства у нормотворчій діяльності; залучення представників інститутів громадянського суспільства до реалізації окремих аспектів правоохоронної діяльності; участь у формуванні кадрового потенціалу, у тому числі здійснення громадського контролю за дотриманням вимог конкурсного відбору.

Ця проблематика є актуальною, адже вона пов'язана з окремими аспектами визначення сутності й особливостей адміністративно-правових засад взаємодії інститутів громадянського суспільства та Бюро економічної безпеки України, тобто механізму їх взаємодії; визначенням шляхів удосконалення практичної складової такої діяльності, меж адміністративно-правового статусу Бюро економічної безпеки України тощо. Також вона потребує подальших досліджень, з погляду

того факту, що економічна безпека загалом є вагомою складовою національної безпеки держави, у формуванні та підтриманні якої виникає вагома кількість проблемних і дискусійних запитань, деякі з яких можуть особливо загостритися у часи повоєнної відбудови України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

REFERENCES

Dibenedetto, A. G. (2019). Ensuring security in the Mediterranean Sea: the Italian navy and coast guard. Grey and White Hulls: An International Analysis of the Navy-Coastguard Nexus. Singapore: Springer Singapore, 159-180.	Dibenedetto, A. G. (2019). Ensuring security in the Mediterranean Sea: the Italian navy and coast guard. Grey and White Hulls: An International Analysis of the Navy-Coastguard Nexus. Singapore: Springer Singapore, 159-180.
Hubarieva, I., Chmutova, I., & Maksimova, M. (2016). Ukrainian economy unshadowing as a factor of state economic security management. <i>Економічний часопис-XXI</i> , 159, 25-29. http://ea21journal.world/wp-content/uploads/2022/02/ea-V159-05.pdf	Hubarieva, I., Chmutova, I., & Maksimova, M. (2016). Ukrainian economy unshadowing as a factor of state economic security management. <i>Economic journal-XXI</i> , 159, 25-29. http://ea21journal.world/wp-content/uploads/2022/02/ea-V159-05.pdf
Nikitin, A., Vdovychenko, O., & Beschastnyy, V. (2022). The role of law enforcement agencies in ensuring national and economic security of Ukraine. <i>Baltic Journal of Economic Studies</i> , 8(4), 110-116. https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-4-110-116	Nikitin, A., Vdovychenko, O., & Beschastnyy, V. (2022). The role of law enforcement agencies in ensuring national and economic security of Ukraine. <i>Baltic Journal of Economic Studies</i> , 8(4), 110-116. https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-4-110-116
Аркуша, Л. І., Стародубов, С. В., Стоянов, М. М., Торбас, О. О., & Шилін, Д. В. (2020). Бюро економічної безпеки України: перспективи та ризики. <i>Право і суспільство</i> , 6-2 (Ч. 2), 172-177. https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.6.2.2.26	Arkusha, L. I., Starodubov, S. V., Stoianov, M. M., Torbas, O. O., & Shylin, D. V. (2020). Bureau of Economic Security of Ukraine: Prospects and Risks. <i>Law and Society</i> , 6-2 (Part 2), 172-177. https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.6.2.2.26
Балабаниць, А. В., Гапонюк, О. І., & Горбашевська, М. О. (2020). Управління фінансово-економічною безпекою держави та шляхи запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам. Маріупольський державний університет.	Balabanyts A. V., Haponiuk, O. I., & Horbashevska, M. O. (2020). Management of financial and economic security of the state and ways to prevent external and internal threats. Mariupol State University.
Бригінець, О. О. (2017). Правове забезпечення фінансової безпеки України. Дис. докт. юрид. наук, Університет державної фіскальної служби України. Репозитарій Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. https://irlykhuml.univer.km.ua/handle/123456789/120	Bryginets, O. O. (2017). Legal provision of financial security of Ukraine. Thes. Of Dr. of Law, State Fiscal Service University of Ukraine. Repository of Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law. https://irlykhuml.univer.km.ua/handle/123456789/120
Галушко, В., Діхтієвський, П., Кузьменко, О., & Стеценко, С. (2018). Адміністративне право України. Повний курс: підручник. ОЛДІ-ПЛЮС.	Halunko, V., Dikhtievskiy, P., Kuzmenko, O., & Stetsenko, S. (2018). Administrative law of Ukraine. OLDI-PLUS.
Грицишен, Д. О. (2021). Державна політика в сфері запобігання та протидії економічній злочинності. Дис. докт. наук з держ. управл., Національний університет цивільного захисту України. Репозитарій Національного університету цивільного захисту України. https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/spetsializovani-vcheni-rady/disHrytsyshen.pdf	Hrytsyshen, D. O. (2021). State policy in the field of prevention and counteraction of economic crime. Thes. of Dr. of Science in Publ. Admin., National University of Civil Defence of Ukraine. Repository of the National University of Civil Defence of Ukraine. https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/spetsializovani-vcheni-rady/disHrytsyshen.pdf
Закон України "Про Бюро економічної безпеки України" № 1150-IX (2021). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text	Law of Ukraine "On Economic Security Bureau of Ukraine" № 1150-IX (2021) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text
Закон України "Про громадські об'єднання" № 4572-VI (2012). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text	Law of Ukraine "On Public Associations" No. 4572-VI (2012). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text

Карелін, В. В. (2021). Щодо компетенції Бюро економічної безпеки України як суб'єкта запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економічної діяльності. <i>Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції</i> , 1, 116-119. http://apnl.dnu.in.ua/1_2021/27.pdf	Karelin, V. V. (2021). On the competence of the Bureau of Economic Security of Ukraine as a subject of prevention of criminal offenses in the field of economic activity. <i>Actual problems of domestic jurisprudence</i> , 1, 116-119. http://apnl.dnu.in.ua/1_2021/27.pdf
Кобзєва, Т. А. (2018). Адміністративно-правове забезпечення управління фінансовою системою України. Сумський державний університет. https://core.ac.uk/download/pdf/324266778.pdf	Kobzieva, T. A. (2018). Administrative and legal management of the financial system of Ukraine. Sumy State University. https://core.ac.uk/download/pdf/324266778.pdf
Ковальчук, А. Ю. (2018). Адміністративно-правові засади забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Дис. докт. юрид. наук, Міжрегіональна академія управління персоналом. Міжрегіональна академія управління персоналом. https://drive.google.com/file/d/0B0yEyg903WzkNUJ4VHQwNEs0TGUXkVRVzZEQTBDaW5UNVFz/view?usp=sharing	Kovalchuk, A. Yu. (2018). Administrative and legal principles of ensuring financial and economic security of Ukraine. Thes. of Dr. of Law, Interregional Academy of Personnel Management. https://drive.google.com/file/d/0B0yEyg903WzkNUJ4VHQwNEs0TGUXkVRVzZEQTBDaW5UNVFz/view?usp=sharing
Матійчук, А. В. (2016). Самоорганізація громадянського суспільства як чинник демократичної модернізації політичної системи України. Дис. канд. політ. наук, Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника.	Matiichuk, A. V. (2016). Self-organization of civil society as a factor of democratic modernization of the political system of Ukraine. Thes. of Cand. of Polit. Sciences, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.
Мельник, А. Л. (2019). Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства: основні поняття, проблеми та стратегічні напрями. <i>Державне управління: удосконалення та розвиток</i> , 2, 1-8. http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1395 https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.2.28	Melnyk, A. L. (2019). Interaction of the state and institutions of civil society: basic concepts, problems and strategic directions. <i>Public administration: improvement and development</i> , 2, 1-9 http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1395 https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.2.28
Мельник, В. І. (2016). Адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення економічної безпеки держави. [Автореф. дис. канд. юрид. наук, Харківський національний університет внутрішніх справ]. Репозитарій Харківського національного університету внутрішніх справ. http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1124	Melnyk, V. I. (2016). Administrative and legal status of the subjects of ensuring the economic security of the state. [Abstr. of thes. of Cand. of Jurid. Sciences, Kharkiv National University of Internal Affairs]. Repository of Kharkiv National University of Internal Affairs. http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1124
Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України "Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" №1277 (2013). https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text	Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine "Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine" No. 1277 (2013, 29 October). https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text
Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки (2021). Указ Президента України №487/2021. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text	National strategy for promoting the development of civil society in Ukraine for 2021–2026. Decree of the President of Ukraine No. 487/2021 (2021, September 27). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text
Основний Закон України "Конституція України" № 254к/96-ВР (1996). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text	Basic Law of Ukraine "The Constitution of Ukraine" № 254к/96-VR (1996, June 28). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
Піхоцька, М. Р. (2021). Бюро економічної безпеки як новітній суб'єкт державного фінансового контролю. <i>Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування</i> , 7, 117-125. https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/leX3Org4	Pihotska, M. R. (2021). Economic Security Bureau of Ukraine as the newest subject of state financial control. <i>Economic Herald. Series: finance, accounting, taxation</i> , 7, 117-125. https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/leX3Org4
"Положення про Раду громадського контролю при Бюро економічної безпеки" Постанова Кабінету Міністрів України № 872 (2021). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2021-%D0%BF#n96	"Regulations on the Council of Public Control under the Bureau of Economic Security" Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No 872 (2021, August 18). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2021-%D0%BF#n96

"Порядок формування Ради громадського контролю при Бюро економічної безпеки". Постанова Кабінету Міністрів України № 872 (2021). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2021-%D0%BF#n96	"The procedure for forming the Council of Public Control under the Bureau of Economic Security" Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 872 (2021, August 18). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2021-%D0%BF#n96
Пузірна, Н. С. (2021). Правові аспекти створення та діяльності Бюро економічної безпеки України. <i>Знання європейського права</i> , 2, 80-83. https://www.researchgate.net/publication/353103422_PRAVOVI_ASPEKTI_STVORENNA_TA_DIALNOSTI_BURO_EKONOMICNOI_BEZPEKI_U_KRAINI	Puzyrna, N. S. (2021). Legal aspects of the creation and activity of the Economic Security Bureau of Ukraine. <i>Knowledge of European law</i> , 2, 80-83. https://www.researchgate.net/publication/353103422_PRAVOVI_ASPEKTI_STVORENNA_TA_DIALNOSTI_BURO_EKONOMICNOI_BEZPEKI_U_KRAINI
Резнік, О. М. (2019). Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. Дис. докт. юрид. наук, Сумський державний університет. Репозитарій Сумського державного університету. https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/72685	Riezniuk, O. M. (2019). Administrative and legal principles of the activity of law enforcement agencies to ensure the financial and economic security of Ukraine. Thes. of Dr. of Law, Sumy State University. Repository of Sumy State University. https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/72685
Семьоркіна, О. М. (2006). Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства. Міністерство юстиції. https://minjust.gov.ua/m/str_33679	Semorkina, O. M. (2007). Interaction of the state and institutions of civil society. Ministry of Justice. https://minjust.gov.ua/m/str_33679
Стеблянка, А. В., & Лісов, Д. А. (2021). Бюро економічної безпеки як суб'єкт забезпечення економічної безпеки. <i>Нове українське право</i> , 6, 187-191. https://doi.org/10.51989/NUL.2021.6.28	Steblianko, A. V., & Lisov, D. A. (2021). The Bureau of Economic Security as a subject of ensuring economic security. <i>New Ukrainian Law</i> , 6, 187-191. https://doi.org/10.51989/NUL.2021.6.28
Чумаченко, С. В. (2017). Адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення національної безпеки України. [Дис. канд. юрид. наук, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна]. Репозитарій Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/12843	Chumachenko, S. V. (2017). Administrative and legal status of subjects of ensuring national security of Ukraine. Thes. of Cand. of Jurid. Sciences, V. N. Karazin Kharkiv National University. Repository of V. N. Karazin Kharkiv National University. http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/12843

Конфлікт інтересів: Автор заявляє, що вона не має фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не має відносин із державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору.

Автор не отримувала прямого фінансування для цього дослідження.

Пилип В. Взаємодія Бюро економічної безпеки України з інститутами громадянського суспільства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2024. № 1. С. 102-117. Серія. Юридичні науки. [https://doi.org/10.31617/3.2024\(132\)08](https://doi.org/10.31617/3.2024(132)08)

Надійшла до редакції 27.08.2023.

Отримано після доопрацювання 03.09.2023.

Прийнято до друку 24.09.2023.

Публікація онлайн 16.02.2024.